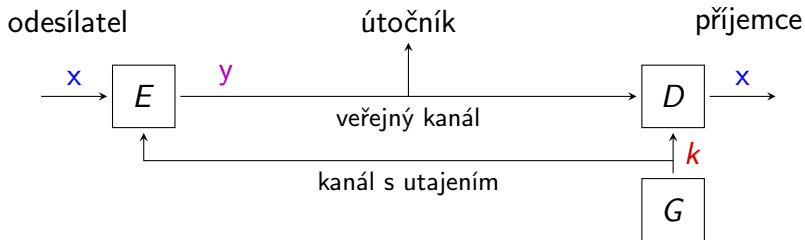

Kryptografie s veřejným klíčem

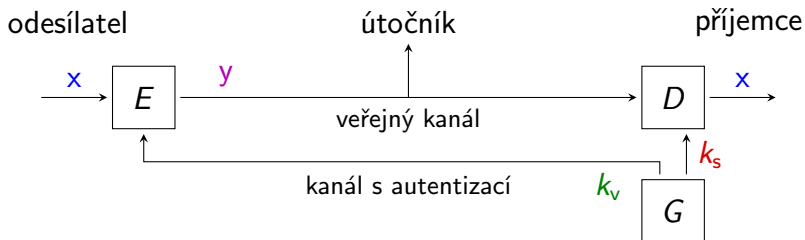
Andrew Kozlík

KA MFF UK

Symetrická kryptografie

Asymetrická kryptografie

Kryptografie s veřejným klíčem

- ▶ S nápadem přišli Whitfield Diffie a Martin Hellman v článku *New Directions in Cryptography* (1976).
- ▶ Jednosměrná funkce s „padacími vrátky“ (trapdoor one-way function).
- ▶ Algoritmy využívají dvojici klíčů (k_s, k_v) , kde
 - ▶ k_s je *soukromý klíč* a
 - ▶ k_v je *příslušný veřejný klíč*.
- ▶ K šifrování slouží veřejný klíč: $y = E_{k_v}(x)$.
- ▶ K dešifrování slouží soukromý klíč: $x = D_{k_s}(y)$.
- ▶ Určit otevřený text x ze znalosti šifrovaného textu y a veřejného klíče k_v je problém přesahující výpočetní možnosti útočníka.
- ▶ Kryptografický systém, který využívá veřejný a soukromý klíč, nazýváme *asymetrický*.

Kryptografický systém RSA

- ▶ Autoři: Ron Rivest, Adi Shamir a Leonard Adleman (1977).
- ▶ RSA popsal pracovník GCHQ Clifford Cocks už v roce 1973.
- ▶ Založený na problému prvočíselného rozkladu celých čísel:
 - ▶ Je snadné vygenerovat číslo se známým rozkladem.
 - ▶ Je však obtížné určit rozklad libovolného čísla.

Kryptografický systém RSA

▶ Algoritmus generování klíčů pro RSA:

1. Zvol $e \geq 3$.
2. Zvol náhodně dvě různá prvočísla p a q tak, aby e bylo nesoudělné s $\varphi(pq) = (p - 1)(q - 1)$.
3. Spočti $N = pq$.
4. Spočti d takové, že $de \equiv 1 \pmod{\varphi(N)}$.
5. Vrať soukromý klíč $k_s = (d, N)$ a veřejný klíč $k_v = (e, N)$.

▶ Šifrování zprávy $x \in \mathbb{Z}_N$:

$$E_{(e,N)}(x) = x^e \pmod{N}$$

▶ Dešifrování šifrovaného textu $y \in \mathbb{Z}_N$:

$$D_{(d,N)}(y) = y^d \pmod{N}$$

Poznámky

Korektnost algoritmu:

- ▶ Z Eulerovy věty plyne, že $(x^e)^d \bmod N = x$ pro $x \in \mathbb{Z}_N^*$.
- ▶ Tvrzení na dalším slajdu dokazuje, že RSA funguje nejen pro $x \in \mathbb{Z}_N^*$, ale pro všechna $x \in \mathbb{Z}_N$.

Dešifrovací exponent:

- ▶ Multiplikativní inverz $d \equiv e^{-1} \pmod{\varphi(N)}$ je určen jednoznačně v intervalu $[1, \varphi(N) - 1]$.
- ▶ V intervalu $[1, \varphi(N) - 1]$ však existuje víc exponentů, kterými lze úspěšně dešifrovat.
- ▶ Často se jako dešifrovací exponent používá

$$d \equiv e^{-1} \pmod{\text{NSN}(p-1, q-1)}.$$

Korektnost RSA

Tvrzení

Nechť $p - 1 \mid ed - 1$ a zároveň $q - 1 \mid ed - 1$, kde p a q jsou nesoudělná prvočísla.

Pak pro každé $x \in \mathbb{Z}_N$ platí $(x^e)^d \bmod N = x$, kde $N = pq$.

Pozorování

Jestliže e a d splňují jednu z podmínek

- ▶ $ed \equiv 1 \pmod{\varphi(N)}$, nebo
- ▶ $ed \equiv 1 \pmod{\text{NSN}(p-1, q-1)}$,

pak předpoklady tvrzení jsou splněny

Korektnost RSA

Důkaz tvrzení.

Jestliže x je nesoudělné s p , pak podle Fermatovy malé věty

$$x^{ed} = x^{1+(p-1)\frac{ed-1}{p-1}} = x(x^{p-1})^{\frac{ed-1}{p-1}} \equiv x \pmod{p}.$$

Jestliže x je soudělné s p , pak $x \equiv 0 \pmod{p}$, čili opět

$$x^{ed} \equiv x \pmod{p}.$$

Analogicky i modulo q dostaneme pro všechna $x \in \mathbb{Z}_N$

$$x^{ed} \equiv x \pmod{q}.$$

Jinými slovy máme

$$p \mid x^{ed} - x \quad \text{a} \quad q \mid x^{ed} - x.$$

Jelikož jsou p a q nesoudělné, pro všechna $x \in \mathbb{Z}_N$ platí

$$pq \mid x^{ed} - x \quad \text{neboli} \quad x^{ed} \equiv x \pmod{N}.$$

Jednoznačnost dešifrovacího exponentu

Tvrzení

Dešifrovací exponent RSA je určen jednoznačně modulo $\text{NSN}(p - 1, q - 1)$.

Důkaz.

- ▶ Mějme d a $d' \in \mathbb{N}$ takové, že $y^d \equiv y^{d'} \pmod{N}$ pro všechna $y \in \mathbb{Z}_N^*$.
- ▶ Potom $y^{d-d'} \equiv 1 \pmod{p}$ pro všechna $y \in \mathbb{Z}_p^*$.
- ▶ Existuje $y \in \mathbb{Z}_p^*$ řádu $p - 1$, čili $p - 1 \mid d - d'$.
- ▶ Stejně tak zjistíme, že platí $q - 1 \mid d - d'$.
- ▶ Odtud $\text{NSN}(p - 1, q - 1) \mid d - d'$, neboli
$$d \equiv d' \pmod{\text{NSN}(p - 1, q - 1)}.$$

Volba parametrů p , q a e

- ▶ Prvočísla p a q volíme tak, aby každé z nich mělo $\frac{1}{2}s$ bitů v binární reprezentaci, kde s je bezpečnostní parametr.
- ▶ Typicky volíme $1024 \leq s \leq 4096$.
- ▶ Největší RSA modulus N , který se dosud podařilo faktorizovat měl $s = 829$ bitů.
- ▶ Veřejný exponent se zpravidla volí $e = 2^{16} + 1 = 65537$.
 - ▶ Malá hodnota e vede k rychlejšímu šifrování.
 - ▶ Příliš malá hodnota by otevřela cestu některým útokům.
 - ▶ S exponenty tvaru $2^u + 1$ se dobře počítá.
 - ▶ Jestliže e je prvočíslo, pak je pravděpodobnější, že bude nesoudělné s $\varphi(N)$.

Bezpečnost

- ▶ Cíl útočníka:
Ze znalosti šifrovaného textu $y = x^e \bmod N$ a veřejného klíče (e, N) určit otevřený text x (tzv. RSA problém).
- ▶ Útočník, který umí efektivně faktorizovat RSA modulus N , umí efektivně řešit RSA problém.
- ▶ Existují indicie, že obrácená implikace obecně neplatí.
(To je dobře, protože jinak by byl systém zranitelný útokem typu chosen-ciphertext attack.)

Sdílení modulu

- ▶ Ze znalosti čísel N , e a d lze určit prvočíselný rozklad N .
- ▶ Dvě entity proto nesmějí sdílet stejný modulus N .

Časová složitost RSA

Generování klíčů v čase $\mathcal{O}(s^4)$

1. V čase $\mathcal{O}(s)$ vygenerujeme náhodné liché číslo p .
2. V čase $\mathcal{O}(s^3)$ zjistíme Millerovým-Rabinovým testem, zda p je prvočíslo.
3. Jestliže p není prvočíslo, zvýšíme p o 2 a vrátíme se ke kroku 2.
Vzhledem k hustotě rozložení prvočísel je počet opakování kroku 2 v průměru $\mathcal{O}(\log p)$, čili $\mathcal{O}(s)$.
4. Stejným způsobem vygenerujeme prvočíslo q .
5. V čase $\mathcal{O}(s^2)$ spočítáme součin p a q .
6. Zvolíme e buď náhodně, anebo $e = 2^{16} + 1$.
7. V čase $\mathcal{O}(s^2)$ spočítáme d rozšířeným Eukleidovým algoritmem.

Časová složitost RSA

Šifrování v čase $\mathcal{O}(s^3)$ nebo $\mathcal{O}(s^2)$

- ▶ V čase $\mathcal{O}(s^3)$ provedeme modulární mocnění algoritmem square-and-multiply.
- ▶ Je-li e voleno jako malá konstanta, pak například pro $e = 2^{16} + 1$ stačí 17 operací modulárního násobení, které provedeme v čase $\mathcal{O}(s^2)$.

Dešifrování v čase $\mathcal{O}(s^3)$

- ▶ V čase $\mathcal{O}(s^3)$ provedeme modulární mocnění algoritmem square-and-multiply.

Rychlejší dešifrování podle Čínské věty o zbytcích

- ▶ Pro tento postup musí příjemce kromě soukromého klíče (d, N) uchovávat také prvočísla p a q .

- ▶ Postup:

1. Pro šifrový text y spočítáme

$$x_1 = y^{d \bmod (p-1)} \bmod p, \quad x_2 = y^{d \bmod (q-1)} \bmod q.$$

2. Podle Čínské věty o zbytcích lze z hodnot x_1 a x_2 určit otevřený text x , např. pomocí Garnerova algoritmu.

- ▶ Při výpočtu x_1 umocňujeme y na $\frac{s}{2}$ -bitové číslo modulo $\frac{s}{2}$ -bitové číslo. Časová složitost mocnění tímto klesá na $\frac{1}{8}$ oproti počítání s s -bitovými čísly.
- ▶ Mocnění se však provádí dvakrát (modulo p a q). Dále je třeba z x_1 a x_2 určit x v čase $\mathcal{O}(s^2)$.
- ▶ Pro velké s je časová složitost 2. kroku zanedbatelná. Celkem tak dosahujeme zrychlení blížíící se 400 %.

ASN.1 typ RSAPrivateKey

Privátní klíč se běžně ukládá jako struktura s položkami:

- ▶ N modulus
- ▶ e veřejný exponent
- ▶ d soukromý exponent
- ▶ p první prvočinitel čísla N
- ▶ q druhý prvočinitel čísla N
- ▶ $d_p = d \bmod (p - 1)$
- ▶ $d_q = d \bmod (q - 1)$
- ▶ $q_{\text{inv}} \equiv q^{-1} \pmod{p}$

Rychlé dešifrování pomocí Garnerova algoritmu:

- ▶ Spočteme $x_1 = y^{d_p} \bmod p$ a $x_2 = y^{d_q} \bmod q$.
- ▶ Potom $x = x_2 + q \cdot ((x_1 - x_2) \cdot q_{\text{inv}} \bmod p)$.

Použití asymetrických šifer

Problém:

- ▶ Šifrovací a dešifrovací funkce asymetrických šifer jsou relativně výpočetně náročné ve srovnání se symetrickými šiframi.
- ▶ Srovnání softwarových implementací RSA-1024 a AES-128:
 - ▶ Při šifrování vyžaduje RSA 60krát více času než AES.
 - ▶ Při dešifrování vyžaduje RSA 1000krát více času než AES.

Řešení:

- ▶ Odesílatel náhodně vygeneruje klíč k pro symetrickou šifru.
- ▶ Zpráva se zašifruje symetrickou šifrou s klíčem k .
- ▶ Klíč k se zašifruje asymetrickou šifrou a pošle se společně se zašifrovanou zprávou: $(\text{RSA}_{k_v}(k), \text{AES}_k(x))$.

Håstadův útok na malý veřejný exponent

- ▶ Jeden neznámý otevřený text x byl zašifrován třemi různými veřejnými klíči $(3, N_1)$, $(3, N_2)$ a $(3, N_3)$ jako

$$y_1 = x^3 \pmod{N_1}, \quad y_2 = x^3 \pmod{N_2} \quad \text{a} \quad y_3 = x^3 \pmod{N_3}.$$

- ▶ Můžeme předpokládat, že N_1 , N_2 a N_3 jsou nesoudělné.
- ▶ Ze šifrových textů y_1 , y_2 a y_3 lze podle Čínské věty o zbytcích spočítat $y \in \mathbb{Z}_{N_1 N_2 N_3}$ takové, že

$$y \equiv x^3 \pmod{N_1 N_2 N_3}.$$

- ▶ Jelikož $x < N_i$ pro všechna i , je $x^3 < N_1 N_2 N_3$.
- ▶ Otevřený text lze tedy spočítat jako $x = \sqrt[3]{y}$ v celých číslech.

Kódování zprávy (resp. klíče symetrické šifry)

- ▶ Před aplikováním šifrovací operace RSA se zpráva (resp. klíč symetrické šifry) nejdříve zakóduje.
- ▶ Používá se buď starší kódování EME-PKCS1-v1_5 nebo novější EME-OAEP.
- ▶ Obě kódování jsou definovaná ve standardu PKCS #1.
- ▶ EME-PKCS1-v1_5 kódování má tvar

$$0x00 \parallel 0x02 \parallel PS \parallel 0x00 \parallel k,$$

kde

- ▶ k je klíč symetrické šifry;
- ▶ PS je řetězec pseudonáhodných nenulových bajtů délky $\text{len}(N) - \text{len}(k) - 3$ bajtů.
- ▶ Proti EME-PKCS1-v1_5 existuje Bleichenbacherův chosen-ciphertext útok. Upřednostňujte EME-OAEP.

Cvičení

Nechť N je RSA modulus. Ukažte, že ze znalosti N a $\varphi(N)$ lze snadno určit prvočísla p a q .

Nápověda: p a q najdete jako kořeny vhodně zvoleného polynomu.

Digitální podpis

- ▶ Co požadujeme od digitálního podpisu?
 - ▶ Zajištění integrity zprávy.
 - ▶ Autentizaci původce zprávy.
 - ▶ Nepopiratelnost původu zprávy (podepsaná osoba nemůže prokázat, že podpis mohla vytvořit jiná osoba).
- ▶ Algoritmy digitálního podpisu využívají dvojici klíčů (k_s , k_v),
 - ▶ k_s je *soukromý klíč* a
 - ▶ k_v je *příslušný veřejný klíč*.
- ▶ Podepisovanou zprávu budeme značit x a její podpis y .
- ▶ K podepisování slouží soukromý klíč:

$$y = \text{sig}_{k_s}(x).$$

- ▶ K ověřování podpisu slouží veřejný klíč:

$$\text{ver}_{k_v}(x, y) \in \{\text{true}, \text{false}\}.$$

Typy útoků na podpisová schémata

- ▶ **Key-only útok**

Útočník zná pouze k_v .

- ▶ **Known message útok**

Útočník zná k_v a podpisy y_1, \dots, y_n zpráv x_1, \dots, x_n .

- ▶ **Chosen message útok**

Útočník zná k_v , zvolí zprávy x_1, \dots, x_n a dozví se příslušné podpisy y_1, \dots, y_n .

Cíle útoků na podpisová schémata

- ▶ **Odhalení soukromého klíče**
- ▶ **Univerzální podvržení**
Vytvoření podpisu k libovolné zprávě.
- ▶ **Selektivní podvržení**
Vytvoření podpisu k libovolné zprávě ležící v určité podmnožině množiny všech zpráv. Tato podmnožina je nezávislá na klíči.
- ▶ **Existenční podvržení**
Vytvoření nové dvojice (x, y) , na zprávu x nejsou kladeny žádné požadavky.

Vyrobění podpisového schématu z asymetrické šifry

- ▶ Podpis se vytvoří „dešifrováním“ zprávy

$$y = \text{sig}_{k_s}(x) := D_{k_s}(x).$$

- ▶ Ověření se provede „zašifrováním“ podpisu

$$\text{ver}_{k_v}(x, y) = \text{true} \iff E_{k_v}(y) = x.$$

- ▶ Výhoda: Zprávu x není nutné posílat společně s podpisem, protože ji lze z podpisu y vypočítat jako $x = E_{k_v}(y)$.

- ▶ Útok: Lze docílit existenčního podvržení podpisu. (Zvolíme y libovolně a spočítáme $x = E_{k_v}(y)$.)

- ▶ Nevýhoda: Asymetrické šifry jsou výpočetně náročné. Postup není vhodný pro podepisování velkého množství dat.

Příklad: Podpisové schéma RSA

- ▶ Máme RSA klíče $k_s = (d, N)$ a $k_v = (e, N)$ a algoritmy
 - ▶ $\text{sig}_{(d, N)}(x) = x^d \bmod N$,
 - ▶ $\text{ver}_{(e, N)}(x, y) = \text{true} \iff x = y^e \bmod N$.
- ▶ Útok: Lze docílit selektivního podvržení podpisu na množině zpráv $\{1, 0, -1\}$.
- ▶ Multiplikativní vlastnost RSA:
 - ▶ Mějme dvě podepsané zprávy (x_1, y_1) a (x_2, y_2) .
 - ▶ Platí $(x_1 \cdot x_2)^d \equiv x_1^d \cdot x_2^d \equiv y_1 \cdot y_2 \pmod{N}$.
 - ▶ Můžeme tedy vytvořit novou podepsanou zprávu $(x_1 \cdot x_2 \bmod N, y_1 \cdot y_2 \bmod N)$.
- ▶ Multiplikativní vlastnost RSA dává další možnost existenčního podvržení podpisu.

Podpisová schémata vyrobená z asymetrických šifer

- ▶ Uvedené útoky a nevýhody se řeší tím, že místo zprávy se podepisuje pouze její hash.
- ▶ Srovnání softwarových implementací RSA-1024 a SHA-256:
 - ▶ Při podepisování vyžaduje RSA 1000krát více času než SHA.
 - ▶ Při ověřování vyžaduje RSA 60krát více času než SHA.
- ▶ Hashovací funkce musí být kolizivzdorná.
 - ▶ V případě, že otisky zpráv x_1 a x_2 kolidují, mají obě zprávy stejný podpis.
 - ▶ Útočník může přesvědčit podepisující osobu, aby podepsala zprávu x_1 , ale výsledný podpis připojí ke zprávě x_2 .

Kódování otisku zprávy

- ▶ Před podepsáním se otisk zprávy nejdříve zakóduje.
- ▶ Používá se buď starší kódování EMSA-PKCS1-v1_5 nebo novější EMSA-PSS.
- ▶ Obě kódování jsou definovaná ve standardu PKCS #1.
- ▶ EMSA-PKCS1-v1_5 kódování má tvar

$$0x00 \parallel 0x01 \parallel PS \parallel 0x00 \parallel T,$$

kde

- ▶ T obsahuje identifikátor hashovací funkce a otisk $h(x)$ (konkrétně T je DER kódovaná ASN.1 hodnota typu DigestInfo);
- ▶ PS je řetězec bajtů $0xff$ délky $\text{len}(N) - \text{len}(T) - 3$ bajtů.

Slepý podpis založený na RSA

- ▶ Princip slepého podpisu:
 - ▶ Autor zprávy a podepisující jsou různé osoby.
 - ▶ Podepisující osobě je obsah zprávy utajen.
 - ▶ Když se podepisující setká s odtajněnou podepsanou zprávou, nesmí poznat, kdy a komu ji podepsal.
- ▶ Příklady využití:
 - ▶ Elektronické peníze.
 - ▶ Vydavatel podepisuje a proplácí poukázky.
 - ▶ Chceme před ním utajit, za co jsme je utratili.
 - ▶ Elektronické volby.
 - ▶ Volební komisař podepisuje hlasovací lístky.
 - ▶ Chceme před ním utajit, jak jsme hlasovali.

Slepý podpis založený na RSA

Elektronické volby podrobněji:

1. Volič si vybere politickou stranu s a zvolí $r \in_{\mathcal{R}} \{0, 1\}^{256}$.
2. Volič se legitimuje volebnímu komisaři, který ověří, že volič hlasuje jen jedenkrát.
3. Volební komisař podepíše zprávu $r \parallel s$, aniž by znal obsah.
4. Volič anonymně vloží podepsaný hlas $(r \parallel s, y)$ do urny.

Slepé podepsání zprávy x :

- ▶ Zvolíme náhodnou tajnou zaslepovací hodnotu $\alpha \in \mathbb{Z}_N^*$.
- ▶ Vytvoříme zaslepenou zprávu $x' = x\alpha^e \pmod N$.
- ▶ Předložíme x' k podpisu a obdržíme $y' = x'^d \pmod N$.
- ▶ Spočítáme $y = y'\alpha^{-1} \pmod N$.
- ▶ Platí $y \equiv y'\alpha^{-1} \equiv x'^d\alpha^{-1} \equiv (x\alpha^e)^d\alpha^{-1} \equiv x^d \pmod N$.